

Πυθαγόρας : Η Ζωή και η Διδασκαλία του

1. Εισαγωγή

Μελετώντας τον τελευταίο χρόνο τον ΤΙΜΑΙΟ του Πλάτωνος, με εισαγωγή, μετάφραση και σχόλια από τον Βασίλη Κάλφα (1997), καθηγητή Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, διεπίστωσα μερικά πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Συγκεκριμένα διαφαίνεται :

α) Ότι το ογκώδες έργο ΤΙΜΑΙΟΣ πραγματεύεται μια λεπτομερή κοσμολογία ή περί φύσεως που ήταν κύριο αντικείμενο μελέτης των Προσωκρατικών φιλοσόφων, δηλ. των Ησιόδου, Αναξίμανδρου, Πυθαγόρα και πολλών άλλων.

β) Ότι πολλές αναφορές του Πλάτωνος, δεν χαρακτηρίζονται από τον συγγραφέα ως προς την προέλευση τους ή μη δίδοντας τον πρωταρχικό συγγραφέα. Όπως όμως τεκμηριώνεται από ξένους σύγχρονους φιλοσόφους, διεθνούς εμβέλειας (Cornford, Taylor 1928) , φαίνεται σαφώς ότι αυτοί ερμηνεύουν όλον τον διάλογο ως όχημα Πυθαγόρειας κοσμοθεώρησης και όχι Πλατωνικών απόψεων (ΚΑΛΦΑΣ, 1977: ΤΙΜΑΙΟΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, σελ.163).

γ) Μετά από αυτές τις διαπιστώσεις, η αναζήτηση στοιχείων στην βιβλιογραφία έδειξε, ότι ο ΠΛΑΤΩΝ (427-347) υπήρξε Πυθαγόρειος, με διδάσκαλο τον Αρχύτα τον Ταραντίνο, ο Σωκράτης που συμμετέχει στον Διάλογο του Έργου μαζί με τον Τίμαιο και τον Στρατηγό Ερμοκράτη από την Σικελία ήσαν όλοι Πυθαγόρειοι , που έλαβαν την σχετική διδασκαλία της Πυθαγορείου Σχολής , στον Κρότωνα, μετά το θάνατο του Πυθαγόρα (490 π.χ.), στην Μεγ. Ελλάδα (Magna Graecia, Νότια Ιταλία). Επίσης ίσως πρέπει να σημειωθεί , ότι ο Πλάτων αγόρασε από τον Φιλόλαο τις απόρρητες παραδόσεις και σημειώσεις του Πυθαγόρα, σε τρεις (3) ογκώδεις τόμους , έναντι μίας πολύ υψηλής τιμής 45 ταλάντων ή 100 μνών, τις οποίες βέβαια ευρέως χρησιμοποίησε σε πολλές δημοσιεύσεις και διδασκαλίες του, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω (Γράβιγγερ 1998, Σακελλαρίου 1962, Σπυρίδης 2014).

Πέραν αυτών , ο Πυθαγόρας υπήρξε ένας αληθινός Διδάσκαλος των Αιώνων , όπως τον χαρακτηρίζει στο εξαίρετο βιβλίο του ο αδ. Γεώργιος Σακελλαρίου, καθηγητής

Φιλοσοφίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ 1962), διότι επί 2500 χρόνια οι διδασκαλίες του και οι πολλαπλές συνεισφορές του στην Φιλοσοφία, στην Επιστήμη, στην Ηθική και στην Θρησκεία, αποτελούν μόνιμο και αξεπέραστο αντικείμενο μελέτης για το σύνολο της μορφωμένης ανθρωπότητας. Επιπλέον, ένα μέρος της πνευματικής κληρονομιάς που αποτελεί την βάση πολλών Ταγμάτων με οικουμενική και διαχρονική ισχύ, καθώς και του Ελευθεροτεκτονισμού γενικότερα, διατηρούνται μέχρι σήμερα σε διάφορους τύπους και βαθμούς.

Μετά από μελέτη του θέματος για αρκετούς μήνες, ζητώ την κατανόηση και επιείκειά σας για αυτήν την αδρομερή προσέγγιση και πιστεύω, ότι στο άμεσο μέλλον, πρέπει να αναλύσουμε λεπτομερώς τα συστήματα, τις θέσεις και τις διδασκαλίες του Πυθαγόρα.

2. Η Ζωή του Πυθαγόρα και η Παιδεία του

2.1 Τα πρώτα χρόνια της Ζωής του

Τα στοιχεία της βιογραφίας του Πυθαγόρα δεν συμφωνούν σε πολλά σημεία, διότι δεν εγράφη τίποτα σχετικό από τον ίδιο εν ζωή, αλλά κυρίως μεταγενέστερα από μαθητές και διάφορους αρχαίους συγγραφείς 50-800 έτη μετά τον θάνατο του . Γεννήθηκε στην Σάμο το 586 π.Χ. ως γόνος εύπορης Ελληνικής οικογένειας. Ο πατέρας του ήταν ο Κοσμηματοπώλης, χαράκτης δακτυλιδιών και πολύτιμων λίθων Μνήσαρχος και η μητέρα του ονομαζόταν Πυθαΐς ή Παρθενίς, με εξαιρετική ευφυΐα, παιδεία και ομορφιά.

Ο φιλόσοφος συζεύχθηκε την θυγατέρα Θεανώ του Πυθαγορείου Βροντίνου, η οποία υπήρξε μαθήτριά του και απέκτησαν μαζί τα τέκνα : Τηλαύγηνη, Μνήσαρχον , Αρίμνηστον και την Δαμώ ή Μυΐαν . Η μητέρα του Πυθαγόρα (Πυθαΐς η Παρθενίς) ιδιαίτερα καλλιεργημένη με αγωγή , αρετή και θρησκευτική ψυχή τον δίδασκε συστηματικά τα περίφημα ορφικά κηρύγματα, δηλαδή:

- Να παρατηρεί την Θεία φύση
- Να φωτίζει το πνεύμα του
- Να διακυβερνά την καρδιά του
- Να βαδίζει την οδόν της δικαιοσύνης , ώστε ο θεός του Ουρανού και της Γης να είναι πάντοτε παρών προ των οφθαλμών του.

Επίσης η Μητέρα του, του δίδασκε τις 7 εντολές του Ορφέως :

- Μη φονεύσεις τον συνάνθρωπο σου
- Να είσαι οικτίρμων προς όλα τα δημιουργήματα
- Να είσαι αγνός και σεμνός
- Να είσαι φιλαλήθης
- Να είσαι δίκαιος προς κάθε άνθρωπο
- Να είσαι εγκρατής σε όλα
- Να είσαι φιλόξενος προς κάθε ξένον

Το όνομα του Πυθαγόρα έχει σχέση με τους Δελφούς, διότι σημαίνει «ο αγορεύων ή ο προφέρων τις λέξεις της Πυθίας» και διατηρούσε μεγάλο σεβασμό και δεσμό με τους Δελφούς, τον Ναό του Απόλλωνος με τα 147 Δελφικά Παραγγέλματα χαραγμένα γύρω από την είσοδο του, όπως επίσης με την Δήλο και το Ιδαίον Άντρον, για το οποίο θυρλεΐται, ότι ήταν μια είσοδος για τον Άδη, στον οποίον κατέβηκε και επανήλθε ο Πυθαγόρας.

Σε νεαρά ηλικία, ο Πυθαγόρας αφιερώθηκε ως ιερέας του Αληθινού Θεού σε σπουδές στον Κυκλικό Ναό Μελχισεδέκ (1), μετά των Καρμελιτών και Ιερέων της Σχολής του Ερμού του Τρισμεγίστου. Κάθε πρωί, η οικογένεια του Πυθαγόρα με τον Πατέρα και την Μητέρα του απήγγειλαν την προσευχή κατά την Ανατολή του Ηλίου. «Μεγάλε Θεέ, χάρισον εις ημάς να γίνωμεν ωραίοι την ψυχήν, είθε δε πάν ό,τι έξωθεν ημών έχομεν, να ευρίσκεται εν αρμονία προς τα εν ημίν. Διδαξον μας να διαλογιζώμεθα την σοφίαν, τον μόνον πλούτον, και δίδε εις ημάς τόσην μόνον περιουσίαν, όσην οι καλοί και άγιοι άνθρωποι δύνανται να διευθετούν και να απολαμβάνουν».

Παράλληλα με την θρησκευτική ζωή, έπαιρνε συστηματικά μαθήματα Φιλοσοφίας, Μουσικής (Αρμονικής), φρόντιζε για την σωματική του άσκηση και είχε τους καλύτερους και σοφότερους διδάσκαλους των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου Πελάγους, της Ιωνίας και της Αιολικής Γαίας. Οι επιφανέστεροί διδάσκαλοί του ήσαν ο Ερμοδάμας και ο Αίσωπος, οι οποίοι τον μύησαν στην ένωση της επιστήμης και της φιλοσοφίας, καθώς και στα βαθύτερα νοήματα της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, Επίσης τον δίδαξαν: ο Φερεκύδης, ο Πιττακός ο Μυτιληναίος, η Σαπφώ και ο Αλκαίος στην Λέσβο. Συχνά ταξίδευε στη Λήμνο, στην Λέσβο, στην Έφεσσο και στην Μίλητο, όπου παρακολουθούσε ειδικά μαθήματα από επαίοντες Έλληνες σοφούς του 1ου ημίσεος του 6ου π.χ. αιώνας (Σακελλαρίου 1962).

Με την ενηλικίωση και την παράλληλη αγωγή και παιδεία που αποκτούσε ο Πυθαγόρας, διεφάνη γρήγορα ο χαρισματικός χαρακτήρας του και η συγκροτημένη προσωπικότητα του με πολλές αρετές, εξαιρετική ευρυμάθεια και ευγένεια, που τον διέκριναν στην δημόσια ζωή της Σάμου, μέχρι την ηλικία των 22 ετών.

2.2 Ειδικές σπουδές στην Αύγυπτο, Χαλδαία και Ινδία

Ο 6ος π.Χ. αιώνας που γεννήθηκε, ωρίμασε και μεγαλούργησε ο Πυθαγόρας υπήρξε μια πολύ σημαντική εκατονταετηρίδα, λόγω της δυναμικής αναγέννησης και του εμπλουτισμού πολλών γνωστικών αντικειμένων στις Επιστήμες, την Φιλοσοφία, την Θεολογία και τις ηθικό-πνευματικές και παιδαγωγικές διδασκαλίες. Κυρίως αναφερόμαστε στην Ανατολική Μεσόγειο, στην Μέση Ανατολή, στην Περσία, Κίνα και Ινδία, όπου ανεδείχθησαν, λίγο πριν ή μετά, πολλά εξαιρετικά φωτισμένα πνεύματα με την ζωογόνηση, διάχυση και συζήτηση νέων κοσμοθεωριών, που επηρέασαν καθοριστικά όλη την ανθρωπότητα μέχρι σήμερα. Στην Αρχαία Ελλάδα διακρίθηκαν οι γνωστοί 7 σοφοί: Θαλής ο Μιλήσιος, Βίας, Πριηνεύς, Περίανδρος ο Κορίνθιος, Σόλων ο Αθηναίος, Κλεόβουλος ο Ρόδιος, Πιττακός ο Μυτιληναίος, και Χίλων ο Λακεδαιμόνιος (Αρβανίτης 2014). Στην Κίνα και στην Ινδία εμφανίστηκαν δυναμικά ο Κομφούκιος και ο Gautama, στην Χαλδαία και Βαβυλώνα καλλιεργήθηκαν ιδιαίτερα η Αστρονομία και τα Μαθηματικά, στο Ισραήλ δραστηριοποιήθηκαν οι σπουδαίοι Ιουδαίοι προφήτες, Δανιήλ, Ιεζεκιήλ, Ιερεμίας και ο Ησαΐας Β΄. (1) Μελχισεδέκ ήταν ο ιερέας του Θεού που εγκατέλειψε τις θυσίες ζώων και αντ' αυτών εισήγαγε την προσφορά άρτου και οίνου ως τύπον του Χριστού, εξ ου στην Καινή Διαθήκη ο Σωτήρ παρίσταται ως ιερέας κατά την τάξιν Μελχισεδέκ!

Ακόμη στην Περσία από αρκετών ετών υπήρξε ο Μίθρας και ο Ζωροάστρης, βεβαίως στην Άπω Ανατολή υπήρξαν η εμφάνιση του Βούδα και διαφόρων συστημάτων-ταγμάτων εμβάθυνσης και διεύρυνσης των γνώσεων από ειδικευμένα επίλεκτα ιερατεία κατά τόπους, όπως π.χ. στην Αίγυπτο και αλλαχού βελτίωναν και ενδυνάμωναν τα αποθέματα γνώσεων.

Οι γονείς και οι πολλοί διδάσκαλοι , που είχε μέχρι τώρα ο Πυθαγόρας, βλέποντας την συγκρότηση της προσωπικότητάς του, την έφεση του για μάθηση και τελειοποίηση καθώς και τις πρωτοφανείς ικανότητες του, θεώρησαν ότι πρέπει να συνεχίσει με προηγμένες σπουδές στα καλύτερα προς τούτο κέντρα.

Ο Τύραννος της Σάμου Πολυκράτης απέστειλε τον Πυθαγόρα με τις καλύτερες συστάσεις στον Φαραώ Άμαση, που ήταν νυμφευμένος με Ελληνίδα και συμπάθουσε τους Έλληνες, για να μεριμνήσει ή ίσως να πιέσει για να γίνει ο Πυθαγόρας δεκτός ώστε να μαθητεύσει κοντά στους ιερείς της Διοσπόλεως (ή Θηβών) της Αιγύπτου. Αυτό όμως έγινε μετά αναμονή επτά (7) ετών, έως ότου οι ιερείς πεισθούν για την αφοσίωση και την ειλικρίνεια της επιθυμίας επιμόρφωσης του Πυθαγόρα. Αυτό το περιστατικό το σημειώνω για να διαπιστώσουμε με πόση δυσκολία γινόταν δεκτός, από την σχολή των ιερέων, ένας νεόφυτος και μάλιστα σαν τον Πυθαγόρα, δηλ. έχοντας υψηλές και πολύ αξιόλογες συστάσεις !!!

Όταν οι ιερείς μετά 7/ετία εδέχθησαν την εγγραφή του Πυθαγόρα , τον εισήγαγαν στην σχολή που εκκαλείτο « Ψυχής Ιατρείον » , διότι θεράπευε την ψυχήν, απαλλάσσοντας την από την αμάθεια, νόσον επικινδυνότατη πασών των άλλων , και μάλιστα θεωρούμενη πηγή όλων των κακών. Ο Πυθαγόρας γνώρισε λεπτομερώς το « κείμενο των Πυραμίδων» και την δημιουργία (δομή και λειτουργία) του Κόσμου (Κοσμολογία - Τίμαιος Πλάτωνος). Ακολούθως μυήθηκε στα ανώτατα μυστήρια του Θανάτου και της Επιβίωσης. Παρέμεινε στην Αίγυπτο 22 χρόνια με εμβάθυνση στην Αιγυπτιακή Φιλοσοφία, στα Μαθηματικά (που τότε ήταν θρησκευτική επιστήμη) και οι αριθμοί είχαν συμβολική αξία, με διαφορετική έννοια των μέτρων. Επιπλέον, σπούδασε εδώ Αστρονομία και Γεωμετρία (Επιπεδομετρία και Στερεομετρία). Διότι σε λίγους ήταν γνωστό τότε, ότι από χιλιάδων ετών οι ιερείς της Αιγύπτου γνώριζαν την σχέση των ουράνιων σωμάτων.

Ίσως εδώ προέκυψε το περίφημο Τρίπτυχο του Πυθαγόρα.

- Η ενότης είναι ο νόμος του Θεού
- Ο αριθμός είναι ο νόμος του Σύμπαντος
- Η εξέλιξη είναι ο νόμος της ζωής

Περί το 542 π.Χ., μετά την κατάληψη της Αιγύπτου από τον Βασιλέα της Περσίας Καμβύση, ο Πυθαγόρας ως αιχμάλωτος του μεταφέρθηκε στην Βαβυλώνα. Εκεί ασχολήθηκε εντατικά με την Ζωροαστρική θρησκεία από τον Διδάσκαλόν Ζαμάτα (κατά Πλούταρχο) και προήχθη στους ανώτατους βαθμούς μέχρι του βαθμού του Αρχιερέα. Η Βαβυλώνα στα μέσα του 6ου π.Χ. αιώνας ήταν ένα πολύ σημαντικό πνευματικό κέντρο με πολλούς σοφούς διδάσκαλους, τόσο της Περσίας όσο και της νοτιώτερα κειμένης χώρας των Χαλδαιών, μεταξύ Βαβυλώνας και του Περσικού Κόλπου. Κατά την 12/ετίαν που παρέμεινε στην Περσία, την Χαλδαία και την ευρύτερης περιοχή μέχρι την Ινδία, όπου μετέβη ο Πυθαγόρας , εμβάθυνε τις γνώσεις του στην Θεωρία των Αριθμών του Σύμπαντος, στο Πυθαγόρειο Θεώρημα στην Αστρονομία και Αστρολογία (Χαλδαία), την διδασκαλία του Ιουδαϊσμού και των Γυμνοσοφιστών, που ήσαν ασκητές φιλόσοφοι. Ιδιαίτερα διδάχθηκε την σημασία της σιωπής, της προσευχής και άλλων πειθαρχικών ασκήσεων και μαθημάτων από Ινδούς Βραχμάνους σοφούς διδάσκαλους, όπως επίσης γνώρισε την Φιλοσοφία του Βούδα και του Κομφούκιου στην Κίνα, που ήσαν αμφότεροι σύγχρονοί του.

Ίσως σε άλλη ομιλία θα πρέπει να ασχοληθούμε με την εντυπωσιακή σύμπτωση των διδασκαλιών του Πυθαγόρα, του Κομφούκιου και του Ελευθεροτεκτονισμού σε πολλά σημεία.

Τέλος μετά την παρέλευση 34 ετών σπουδών στο εξωτερικό, ο Πυθαγόρας επέστρεψε στην Σάμο σε ηλικία 56 ετών (530 π.Χ.) και ως προσκεκλημένος του Τυράννου Πολυκράτους φιλοξενήθηκε στο μέγαρο του (Σακελλαρίου 1962).

3. Οι Πυθαγόρειες Σχολές (Σάμος και Κρότων)

Μετά την πολυετή και πολυσχιδή παιδεία, εντός και εκτός Ελλάδος, που απέκτησε ο Πυθαγόρας, έθεσε ως αντικειμενικούς σκοπούς των μελλοντικών του δραστηριοτήτων, να μεταδώσει αυτές τις πολύτιμες γνώσεις του, προκειμένου να επιτύχει:

- α) την εκπαίδευση και βαθύτερη μόρφωση των νέων (ανδρών και γυναικών)
- β) την πολιτική και ηθική αναγέννηση της κοινωνίας, διδάσκοντας αφενός
β1) την βελτίωση και τελειοποίηση των μαθητών και μαθητριών του, από πλευράς χαρακτήρος, συμπεριφοράς και συμμετοχής στην κοινωνικό-πολιτική δράση τους στα κοινά του κράτους.
- β2) στην μόρφωση των στελεχών και των κυβερνήσεων για μια νέα πιο δίκαιη, έντιμη, σώφρονα και αποτελεσματική διακυβέρνηση των πόλεων, στηριγμένη στην αρετή, τον ορθολογισμό και την δικαιοσύνη, με υποδειγματική διάχυση της Ευνομίας για όλους τους πολίτες.
- γ) την γενικότερη καλλιέργεια της ηθικής στους μαθητές/τριες με απόκτηση νέων υγείων αρχών και αρετών ζωής, προώθηση της φιλίας, της αγάπης και αδελφότητας δίνοντας έμφαση στην ατομική λάξευση, στην ευδαιμονία, την θρησκευτικότητα σε έναν και μόνον Θεό και ιδιαίτερα τονίζοντας, την αθανασία της ψυχής και την μετεμψύχωση – μετενσάρκωση.
- δ) στην παροχή σύγχρονων γνώσεων σε όλες τις επιστήμες και τα προβλήματα κόσμου και ζωής.

Ο Λάσκαρης (1951) στην σελ. 692, καθώς και οι Lennhoff / Posner / Binder (2006) σελ.681-682, δηλαδή σε δύο (2) τεκτονικές εγκυκλοπαίδειες αναφέρονται στην ίδρυση συνδέσμων Πυθαγορείων και αντίστοιχων σχολών μόνον σε πόλεις (Κρότων κ.α.) της Μεγάλης Ελλάδος στην Νότια Ιταλία, χωρίς να αναφέρουν κάτι σχετικό για την Σάμο. Βεβαίως αναφέρονται στις ανωτέρω πηγές, οι επιδράσεις αυτών των Πυθαγορείων σχολών τονίζοντας, ότι αυτές λειτούργησαν ως υποδείγματα πάνω στα οποία στηρίχθηκαν οι Στοές του Ελευθεροτεκτονισμού και επιπλέον πολλά θέματα των Τυπικών και των Κανονισμών λειτουργίας υιοθετήθηκαν από τις σχολές των Πυθαγορείων.

Παρ' όλα αυτά, ο καθηγητής Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ και αδ. Γ. Σακελλαρίου (1962), παραθέτοντας συγκεκριμένα ιστορικά στοιχεία, τεκμηριώνει ότι η πρώτη Πυθαγόρειος Σχολή ιδρύθηκε περί το 529-530 π.Χ. στην νήσο Αστυπάλαια δίπλα στην Σάμο, στο σημερινό Πυθαγόρειον, με την οικονομική υποστήριξη του ευκατάστατου πατρός του Μνησάρχου και του Τυράννου Πολυκράτους.

Εκεί κατασκευάσθηκε το γνωστό «Πυθαγόρειον ημικύκλιον», εξ 28 μαθητών ή Διδασκαλείο ή το ΠΡΩΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ του τότε γνωστού Κόσμου όπου εδιδάσκοντο οι ακόλουθες επιστήμες :

Μαθηματικά, Γεωμετρία, Μουσική Αστρονομία, Επιστήμη, Φιλοσοφία, Ψυχολογία, Ποιητική, Πολιτική, Φιλολογία και Ρητορική, επιπλέον δε Ιατρική και Χειρουργική.

Ο Πυθαγόρας στόχευε και συνένωσε την επιστήμη, την φιλοσοφία και την θρησκεία με κύριο σκοπό την ηθική αγωγή και την δημιουργία ανθρώπων ομοίων προς τον

Θεόν, καταδεικνύοντας έναν νέον τρόπον ζωής. Οι μαθητές του Πυθαγόρα ήταν παντός είδους από βασιλείς και πατρικίους, άνδρες, γυναίκες, ελεύθεροι, δούλοι, καταγόμενοι από την Νότια Ευρώπη, Μικρά Ασία, Μέση Ανατολή, Βόρ. Αφρική κτλ. Η παραμονή του Πυθαγόρα ως Αρχηγού της Σχολής, διήρκεσε (κατά Ιάμβλιχον) 39 έτη, από τα οποία 19 στην Αστυπάλαια – Σάμο και 20 στον Κρότωνα της Μεγάλης Ελλάδος (Σακελλαρίου 1962) .

3.1 Επιλογή μαθητών, βαθμοί και οργάνωση σχολής

Για να επιλεγούν οι καταλληλότεροι και πιο άξιοι να γίνουν μαθητές και μέλη στην σχολή και την αδελφότητα του Πυθαγόρα, προηγούνταν ειδικές δοκιμασίες, συλλογή λεπτομερών πληροφοριών και αξιολόγηση πολλών στοιχείων ήθους, ψυχολογίας και συμπεριφοράς σε κρίσιμες καταστάσεις. Κατ' αρχάς δοκιμάζονταν σε γυμναστικές ασκήσεις στον στίβο, για να διαπιστωθεί η φυσική και υγιεινή κατάσταση και η σωματική ρώμη των υποψηφίων. Παράλληλα συλλέγοντας πληροφορίες για αυτούς ως προς τον χαρακτήρα, την συμπεριφορά προς τους γονείς, τους συγγενείς, τους φίλους, στον χώρο εργασίας τους και τον κοινωνικό τους περίγυρο. Ακολούθως εκλείνοντο σε ένα σπήλαιο και τους πρόβαλαν τρομακτικές εικόνες και περίμεναν τις αντιδράσεις εκάστου ως προς την ψυχραιμία, το άφοβο η μη, την διάθεση φυγής η όχι. Εάν ο υποψήφιος έφευγε, η διαδικασία αξιολόγησης διεκόπτετο και αυτός εγκατέλειπε την σχολή.

Δυο πολύ σημαντικές δοκιμασίες ήταν: α) Να τεθεί ο υποψήφιος γυμνός σε ένα κελί (μικρό δωμάτιο), να του δοθεί ένα αβάκιον και να διαταχθεί ψυχρά να ερμηνεύσει μερικά σύμβολα της Σχολής που δεν είχε διδαχθεί προηγουμένως.

β) Μετά 3-4 ώρες ο υποψήφιος καλούνταν σε αίθουσα γεμάτη μαθητές, οι οποίοι είχαν εντολή, χάριν της δοκιμασίας, να ερεθίζουν τον υπό μύηση με ειρωνικές και προκλητικές εκφράσεις. Εάν ο υποψήφιος απαντούσε με ηρεμία και παρέμενε συγκρατημένος Κύριος του εαυτού του, εκφράζοντας και στηρίζοντας τους συλλογισμούς του με ψύχραιμο και πνευματώδη τρόπο, εθεωρείτο επιτυχής στην δοκιμασία, δεχόταν συγχαρητήρια, αναγνωριζόταν ως αδελφός Πυθαγόρειος λαμβάνοντάς από τους αδελφούς γνώμονα και πεντάλφα. Εάν όμως ο υποψήφιος δεν άντεχε, κατέρρεε η εκτρεπόταν σε ύβρεις, τότε η δοκιμασία διεκόπτετο και του συνιστούσαν να μην επανέλθει. Η αυστηρή αυτή δοκιμασία του χαρακτήρα απέβλεπε στην ενίσχυση του χαρακτήρα για την προστασία της ζωής και ελευθερίας των μελών της αδελφότητας και βεβαίως στην εξασφάλιση εμπίστων και μονίμων δια βίου φίλων. Εξαιρέσεις από αυτήν την αυστηρή δοκιμασία γινόταν μόνον σε λίγες περιπτώσεις ανθρώπων κάποιας ηλικίας, εγνωσμένου κύρους και εμπιστοσύνης σε κάποια ηλικία. Ένα θεμελιώδες στοιχείο του Ιερού Λόγου στην Πυθαγόρεια Σχολή ήταν η διατήρηση του Νόμου της σιγής και εγκράτειας για ό,τι ιδούν και ακούσουν κατά τις διδασκαλίες της Σχολής, εφ' όρου Ποινής και Ζωής .

Οι βαθμοί διδασκαλίας και προαγωγής των Πυθαγορείων ήταν συνολικά τέσσαρες (4), οι οποίοι εχορηγούντο ανάλογα με την επίδοση των φοιτούντων στις επιστημονικές και φιλοσοφικές μελέτες τους.

1ος βαθμός : Μαθητής βαθμός καθάρσεως

2ος βαθμός : Μαθηματικός

3ος βαθμός : Διδάσκαλος, βαθμός θεωρητικών και τελειοποίησης

4ος βαθμός : Βαθμός της σοφίας ή Θείας όψεως, ο οποίος λεγόταν και εμφανιστής Θείας όψεως (Θεοφάνεια). Οι έχοντες τον βαθμό καλούνταν Σεβαστικοί /Σεβάσμιοι.

Οι νεόφυτοι δηλαδή οι επιλεγμένοι μαθητές διακρίνονταν σε εξωτερικούς, δηλαδή

όσοι έρχονταν μόνον για τα μαθήματα και τις ασκήσεις στην Σχολή και σε εσωτερικούς που διέμεναν συνεχώς στην Σχολή, μόνον τους ή έχοντας και την οικογένειά τους με σύζυγο και παιδιά, πληρώνοντας από την περιουσία τους στο Κοινόβιο της Σχολής.

Τόσον οι εξωτερικοί όσο και οι εσωτερικοί επί 3-5 έτη χαρακτηρίζονταν ως «ακουσματικοί», διότι δεν είχαν το δικαίωμα να μιλήσουν για οποιοδήποτε θέμα αντιμετώπισης ή διδασκαλίας από την Σχολή. Αυτή η σιωπή ήταν θεμελιώδης υποχρεωτική παιδαγωγική αρχή, που επέβαλε ο Πυθαγόρας, με σκοπό την άσκηση της βουλήσεως του μαθητή, για απόκτηση αυτοκυριαρχίας και αυτοελέγχου, καθώς επίσης συγκράτησης της οργής. Επιπλέον ο Πυθαγόρας, δεν συγχωρούσε ποτέ το ψεύδος, πιστεύοντας ότι κάθε άνθρωπος πρέπει πάντοτε να ομιλεί την «αλήθεια», ως το πιο ιερό καθήκον. Έτσι οι μαθητές έλεγε αποκτούσαν «τιμιότητα στις σκέψεις», τονίζοντας ο Διδάσκαλος, ότι η σιγή και η εχεμύθεια ήσαν ισχυρά τονωτικά και καθαρτικά του πνεύματος έχοντας προέλευση από τον Όμηρον.

* κατά τον Σακελλαρίου (1962) μόνον οι εξωτερικοί μαθητές απεκαλούντο ακουσματοί. Άλλοι συγγραφείς δεν ασπάζονται την άποψη αυτή.

Όλοι οι μαθητές σε όλες τις τάξεις, όπως και ο Πυθαγόρας φορούσαν λευκόν χιτώνα από λινό ύφασμα. Το ημερήσιο πρόγραμμα της ζωής των Πυθαγορείων ήταν ως ακολούθως :

Κατά την ανατολή του ηλίου, με την έγερση έκαστος αναρωτιόταν: Τι πρακτέον; δηλ. (Τι θα κάνω σήμερα;) και αντίστοιχα το βράδυ, προ του ύπνου ο καθένας έθετε το διάσημο τρίπτυχο ερώτημα : Πη παρέβην; Τι δ'ερεξα; Τι μοι δέον ουκ ετελεσθη; Δηλαδή : Τι δεν έκανα; Τι κατάφερα; Τι πρόπον δεν πραγματοποιήθηκε;

Αυτές ήταν οι βασικές ερωτήσεις αυτοελέγχου, προγραμματισμού – σχεδιασμού και συνεπούς εκτέλεσης των προβλεπόμενων καθηκόντων και υποχρεώσεων εκάστου. Το πρωινό όλοι μαζί έψαλλαν τον ύμνον προς τον Απόλλωνα, εκτελούντες Δωρικό χορόν, αρρενωπού και ιερού χαρακτήρος.

Ακολούθως περπατούσαν δια μέσου κυπαρισσιών στον κήπο της Σχολής, εξετάζοντας σιωπηλά το μάθημα του Πυθαγόρα.

Μετά τον περίπατο συγκεντρώνονταν όλοι περί τον Διδάσκαλον, ή τους επιμέρους Διδασκάλους – Ερμηνευτές, υπό την σκιά των δένδρων και συζητούσαν τα μαθήματα. Αργότερα το πρωί, ασχολούνταν με την σωματική άσκηση τον αθλητισμό και την πάλη. Την μεσημβρία η Κοινότητα συγκεντρωνόταν στους Ναούς και καθαρά και με απόλυτη σιωπή ελάτρευε τους ήρωες και τα ευεργετικά πνεύματα. Μετά παρειτίθετο το γεύμα που αποτελούνταν από άρτο, λαχανικά και φρούτα, χωρίς κρέας και οίνο.

Κρέας και οίνος εδίδετο κατ'εξαίρεση μόνον σε ασθενείς και αδυνάμους που χρειάζονταν ενίσχυση. Μετά το γεύμα για μία – δύο (1-2) ώρες δέχονταν επισκέψεις ή ασχολούνταν με προσωπικές, οικονομικές ή κοσμικές υποθέσεις. Το απόγευμα εάν δεν συνέχιζαν τα ως άνω προσωπικά θέματα και εφόσον χρειάζονταν, έπαιρναν συμπληρωματικά απογευματινά μαθήματα. Κατά την εσπέραν μετέβαιναν για περίπατο καθ' ομάδες, συζητώντας διάφορα φιλοσοφικά θέματα – προ δε της εισόδου των στον Ναό, λούζονταν και ακολούθως κατά την δύση του ηλίου, συγκεντρώνονταν κατά ομάδες (στοές) ανά δέκα (10) άτομα σε κάθε τράπεζα για το δείπνο. Με ηγέτη έναν σχολάρχη κατά στοά και ενός μέλους ορισμένου ως αρχηγού της στοάς.

Προ του δείπνου ο πρεσβύτερος απήγγειλε την εξής επιτραπέζια προσευχή :

«Άγιε Θεέ, Σε ευλογούμεν και Σε ευχαριστούμεν δια την καλήν ταύτην τροφήν, την οποία αποκτήσαμε άνευ αδικίας. Δος ημίν την δύναμιν, ίνα είμεθα και εσωτερικώς καθαροί, ως είμεθα και εξωτερικώς, ώστε ο έσω και ο έξω άνθρωπος να είναι ένας, ίνα δυνάμεθα να είμεθα ηνωμένοι μετά Σού. Αμήν».

Κατά το δείπνο επιτρεπόταν συζήτηση επι ευαρέστου θέματος, ο δε νεώτερος εδιάβαζε τεμάχιον εκ χειρογράφου, επιλεγμένο από τον μεγαλύτερο της στοάς (τραπέζης), όπως αυτό γίνεται ακόμη και σήμερα στις κοινοβιακές μονές του Αγίου Ορους κτλ. Συγχρόνως, ετροφοδοτείτο με λάδι η αναμμένη λυχνία, προς υπενθύμιση των συνδαιτημόνων του Δημιουργικού Πυρός στην καρδιά του Σύμπαντος.

Μετά το πέρας της ανάγνωσης ο Σχολάρχης ή ο αρχαιότερος αναφωνούσε :

«Το καρποφόρον και ήμερόν δένδρον δεν πρέπει ασκόπως να καταστρέφεται, όπως ούτε και κάποιο δημιούργημα αβλαβές. Οι πάντες οφείλουμε να πράττουμε το ορθόν και το δίκαιον», και έτσι τελείωνε το δείπνο. Μετά το ακολουθούσαν σπονδές από τον πρεσβύτερο δίδοντας την άδεια να αποσυρθούν και λέγοντας « Απέλθετε εν ειρήνη!» Και συνεχίζοντας με ευχές και παραινήσεις. Περί την δύση του ηλίου όλοι προσεύχονταν από κοινού στην Αθηνά Πρόνοια και την Άρτεμη καίγοντας θυμίαμα σε υπαίθριο βωμό.

Η φήμη του Πυθαγόρα, καθ' όλη την 40ετία που λειτούργησαν υπό την ηγεσία του οι δυο σχολές, στην Σάμο – Αστυπάλαια και στον Κρότωνα Ν. Ιταλίας, με παραρτήματα στο Μεταπόντιο και σε πόλεις της Σικελίας, διαδόθηκε με πολλούς επαίνους και θαυμασμό σε όλο τον γνωστό τότε κόσμο της Αρχαιότητας (6ος – 5ος αιώνας π.Χ.). Οι 4-5 δημόσιες ομιλίες του με ώριμες και πολύτιμες συμβουλές για τους νέους, για τις γυναίκες, στην Σύγκλητο για την εύστοχη διακυβέρνηση και τους πολιτικούς κ.α., προκάλεσαν βαθιά εντύπωση σε όλους τους αποδέκτες, διαδόθηκαν σε ευρεία κλίμακα και είχαν πρακτική απήχηση στην αλλαγή συμπεριφοράς των ενδιαφερομένων. Το αποτέλεσμα ήταν ότι πολλοί άνθρωποι συνέρρεαν στον Κρότωνα για να τον ακούσουν σε μία η περισσότερες ομιλίες του.

Ανταποκρινόμενος ο Μεγάλος Διδάσκαλος καθιέρωσε πολλές νυκτερινές διαλέξεις στον κήπο της Σχολής του, σε ευχάριστα δροσερά βραδυνά, απευθυνόμενος σε Πυθαγοριστές, Πυθαγόρειους, εσωτερικούς και εξωτερικούς και επισκέπτες αναζητούντες την υπεύθυνη γνώση. Ο Πυθαγόρας μιλούσε καθημένοσ όπισθεν παραπετάσματος στον εξώστη του Ναού.

Συνήθως τόνιζε την ανάγκη απόκτησης σταθερών ηθικών συνήθειών, αυτοελέγχου, αυτοοργάνωσης, και υιοθέτησης ηθικών κανόνων για έναν νέον τρόπον ζωής τον καλούμενον «Πυθαγορικόν Βίον», με προσήλωση στην αρετή, την σωφροσύνη, την ανδρεία, την εγκράτεια, και την δικαιοσύνη (θυσανωτός κόρυμβος). Επίσης τόνιζε την ανάγκη οι άνθρωποι να καθοδηγούνται και να κατευθύνονται από την κατάνοηση, την προερχόμενη από την φωνή της συνειδήσεως τους. Ακόμη έλεγε : Ποτέ μην επιληφθείτε κάποιον έργου, πριν να προσευχηθείτε, ώστε να σας δοθεί δύναμη για την περάτωση του έργου που αναλάβατε . Επίσης: να μην φιλοδοξείτε ματαιώς πράγματα, τα οποία δεν δύνανται να γίνουν. Πολύ ολίγοι γνωρίζουν να σώζουν τους εαυτούς τους από τις ατυχίες τους. Θα έλθει ημέρα που η ιερή φύση θα αποκαλύψει τα πλέον κρυμμένα μυστικά της. Να ενθυμείσθε, να αποφεύγετε όλες τις πράξεις που δεν οδηγούν στην εξαάνιση του πνεύματος κ.α. κ.α. Μετά από κάθε διάλεξη ο Πυθαγόρας απεσύρετο στο εσωτερικό του Ναού, χωρίς άλλη επαφή με το κοινό (Σακελλαρίου 1962).

3.2 Η επιστημονική προσφορά και η διδασκαλία του Πυθαγόρα

Οι πολυετείς και πολυσχιδείς σπουδές του Μεγάλου Διδάσκαλου από την Σάμο, τόσο στην Ελλάδα και πολύ περισσότερο στην Αίγυπτο και την Ανατολή έδωσαν στον Πυθαγόρα πολλές ικανότητες, γνώσεις και χαρίσματα ώστε να καλύψει και να μπορεί να συνδυάσει σχεδόν όλα τα γνωστικά αντικείμενα των επιστημών, της φιλοσοφίας και των θρησκειών του Αρχαίου Κόσμου. Η διδασκαλία και η έρευνα με την εμβάθυνση και εμπλουτισμό, έτι περαιτέρω των υφισταμένων γνώσεων σε κάθε επιστήμη, είχε ως αποτέλεσμα την ανακάλυψη πρόσθετων πολύτιμων γνώσεων και νομοτελειών σε κάθε επιμέρους επιστήμη. Αυτή η επαύξηση του αποθέματος των θεωριών, εφαρμογών και τελειοποιήσεων, πήρε πολύ ταχείς ρυθμούς, διότι με την δημιουργία και επιμόρφωση αυξημένων αριθμών νέων Πυθαγορείων και Πυθαγοριστών, ο Πυθαγόρας δημιούργησε μια καταπληκτική υποδομή δυναμικών Ελλήνων και ξένων επιστημόνων που προσέθεσαν γρήγορα νέες εξελίξεις, καινοτομίες και συμπλήρωση των κενών στα επιστημονικά οπλοστάσια. Κατ' αυτόν τον τρόπο υπήρξαν πολλαπλασιαστικές επιδράσεις για την τελειοποίηση και την βαθμιαία ολοκλήρωση του περιεχομένου και των κεφαλαίων κάθε επιστήμης, όπως και την σταδιακή επέκταση σε νέους επιστημονικούς τομείς που αργότερα ανεξαρτητοποιήθηκαν, ως ολοκληρωμένα συστήματα επιμέρους ειδικοτήτων ή κλαδικών επιστημών. Τα μαθήματα που edίδασκε ο Πυθαγόρας και οι μαθητές-απόφοιτοι και νέοι διδάσκαλοι στις Σχολές του, αποδεικνύουν, ότι στο πρώτο Διεθνές Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε στην Σάμο και στον Κρότωνα της Μεγάλης Ελλάδος, είχαν ένα πολύ αξιόλογο δυναμικό. Χωρίς να υπεισέλθουμε σε όλα τα επιμέρους επιστημονικά πεδία μπορούμε σήμερα με βεβαιότητα να σημειώσουμε, ότι η επιστημονική προσφορά του Πυθαγορισμού.

α) στην Μουσική ή Αρμονική (Σπυρίδης 2014)

β) στα Μαθηματικά, στην Γεωμετρία,

γ) στην Αστρονομία και την ανάλυση-περιγραφή ουρανίων σωμάτων, καθώς και στην τεκμηρίωση της σφαιρικότητας της Γης καθώς και στην κυκλικότητα της περιστροφής των πλανητών

δ) στην Φιλοσοφία (Γνωσιολογία, Αισθητική, Οντολογία)

ε) στην Ηθική και Παιδαγωγική των ανθρώπων και των κοινωνιών (Πολιτική & Κυβερνητική)

στ) στην Ψυχολογία, στην Ποιητική και Ρητορική

ζ) καθώς και στην Ιατρική και άλλες επιστήμες, προπαντός στην Μονοθεϊστική Θεολογία και τον Χριστιανισμό, υπήρξε πραγματικά τεράστια και συγκλονιστική η συμβολή του, όχι μόνον για την πατρίδα μας την Ελλάδα, αλλά για όλη την ανθρωπότητα στους τελευταίους 25 αιώνες, με την τελειοποίηση και καθιέρωση όλων των αρχικών επιστημονικών θεμελίων που έθεσε πρώτος ο Πυθαγόρας.

Η τοιχογραφία του Πυθαγόρα στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας στο Άγιον Όρος-Άθως, έργο Θεοφάνους του Κρητός από το 1535, μιλάει μόνη της σε οποιονδήποτε Έλληνα ή Οικουμενικό Άνθρωπο που πιστεύει σε έναν μοναδικό Θεό (Σακελλαρίου 1963, σελ. 255).

Η διδασκαλία του Πυθαγόρα σε τόσο πολλά επιστημονικά πεδία που εκάλυπτε στη Σχολή του, είναι πρακτικώς αδύνατον να περιγραφεί ή να κατατεθεί εδώ, λόγω της μεγάλης διεπιστημονικότητας και του εύρους της. Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί, ότι πολλά σημεία από τους συμβολισμούς και της αλληγορίες που δίδαξε ο Μεγάλος Διδάσκαλος, παραμένουν δυσεξήγητα ή παραμένουν ακόμη άγνωστα και υπό έρευνα.

Εκείνο όμως, που μας ενδιαφέρει περισσότερο για αυτήν την ομιλία είναι:

α) πως κατανέμονταν τα μαθήματα στην Σχολή;

β) τι δίδασκε ο Πυθαγόρας για τον περίφημον Νέον Τρόπον Ζωής ή άλλως για τον Πυθαγόρειον Βίον.

Στο πρώτο ερώτημα πρέπει να αποσαφηνιστεί, ότι στο στάδιο των νεοφύτων υπήρχε σαφής διαφοροποίηση των σπουδών, τ.ε. και των αντίστοιχων μαθημάτων που έπαιρναν οι εξωτερικοί ακουσματικοί, οι οποίοι κατά κύριο λόγο στην πλειοψηφία τους προορίζονταν για την πολιτική και το εμπόριο, οπότε τα μαθήματα έδιναν λιγότερη έμφαση σε θέματα επιστήμης, φιλοσοφίας και θρησκείας. Σε αυτούς που ήθελαν να εργασθούν στην πολιτική και το εμπόριο, ο κύκλος μαθημάτων ήταν συντομότερος και πιο εξειδικευμένος, εστιάζοντας στα επαγγελματικά εφόδια που χρειαζόταν οι απόφοιτοι. Βέβαια, ανάλογα με τις επιμέρους ανάγκες και επιθυμίες των εξωτερικών ακουσματικών ήταν δυνατόν να προστεθούν μερικές διαλέξεις για ειδικά θέματα Μαθηματικών, Φιλοσοφίας, Ηθικής και Παιδαγωγικής.

Στους νεοφύτους που ήσαν εσωτερικοί και ενδιαφέρονταν να προχωρήσουν στις ανώτερες τάξεις ως Μαθηματικοί, Σεβάσμιοι, άνθρωποι της Σοφίας ή και Τέλειοι Διδάσκαλοι, το πρόγραμμα σπουδών σπουδών γινόταν βαρύτερο με Φιλοσοφία, Επιστήμη, Μαθηματικά και αλλά απαιτούμενα μαθήματα. Ο Πυθαγόρας και η Σχολή έδινε ιδιαίτερη σημασία και ενδιαφέρον για τους εσωτερικούς, που ζούσαν στο κοινόβιο της Σχολής, διότι αυτοί προορίζονταν για πνευματική ηγεσία και ήσαν οι αληθινοί Πυθαγόρειοι και Πυθαγοριστές αργότερα.

Στο δεύτερο ερώτημα του προτεινόμενου Πυθαγορείου Βίου ή Νέου Τρόπου Ζωής, μπορούν να δοθούν δυο συνοπτικές απαντήσεις, οι οποίες επικεντρώνονται και περιλαμβάνονται οι σχετικές διδασκαλίες: α) στα 147 Δελφικά παραγγέλματα που είναι γραμμένα στην κύρια μαρμάρινη είσοδο του Ναού του Απόλλωνος (Θεού της Τάξεως, της Αρμονίας, του Λόγου και της Σοφίας) στους Δελφούς, και β) στα Χρυσά Έπη, έργο των Πυθαγορείων, στα οποία μέσα σε πολύ σύντομα 71 λεκτικά μηνύματα, περιλαμβάνονται όλες οι αρετές ή εντολές του Θεού - ευαγγέλιον της Αρχαιότητας, ως οδηγός ευτυχισμένοι τρόπου ζωής. Οι αρετές στα Χρυσά Έπη διακρίνονται σε κατηγορίες

A. Πολιτικές αρετές

B. Καθαρτικές αρετές

Γ. Θεωρητικές αρετές

Δ. Παραδειγματικές αρετές, και

E. Ιερατικές ή Θεουργικές αρετές

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

A. Πολιτικές αρετές

1. Να τιμάς τους αθάνατους θεούς

Να τιμάς και να σέβεσαι τον όρκο σου

Έπειτα τους ένδοξους ήρωες και

Τους στον Άδη θεούς, πράπτων τα νόμιμα,

Τίμα τους γονείς σου και τους συγγενείς σου.

5. Να κάνεις φίλους τους αρίστους εις την αρετήν

Να προτιμάς καλούς λόγους δια τον φίλον σου και έργα επωφελή δι' αυτόν.

Να μην εχθρεύεσαι τον φίλον σου, διότι η δύναμη στην ανάγκη κατοικεί.

B. Καθαρτικές αρετές

Γνώριζε, ότι αυτά έτσι έχουν να συνηθίζεις δε να είσαι Κύριος εις τα εξής:

10. Πρώτα - πρώτα της κοιλίας σου, του ύπνου, των αφροδισίων και του θυμού, ποτέ σου να μην πράττεις κάτι αισχρό, ούτε με άλλον ούτε μόνος σου.

Να ντρέπεσαι δε περισσότερο από όλους τον εαυτό σου

Έπειτα να ασκείς την δικαιοσύνη στα λόγια και στα έργα και να συνηθίσεις ουδέποτε να ομιλείς ή να πράττεις απερίσκεπτα.

15. Πεπρωμένον είναι πάντες οι άνθρωποι να αποθάνουν, τα χρήματα άλλοτε τα αποκτούν, άλλοτε όμως τα χάνουν, εκ των συμφορών δε που έχουν οι άνθρωποι εκ θείας τύχης, όσες εξ αυτών σε πλήττουν, να τις υποφέρεις και να μην αγανακτείς, αλλά να τις θεραπεύεις, εφόσον μπορείς, έχε δε υπόψη ότι:

20. Στους αγαθούς (καλούς) ανθρώπους η μοίρα δεν δίδει μεγάλο μέρος εκ των κακών αυτών.

Πολλά λόγια δε καλά και άσχημα θα ακούσεις από τους ανθρώπους να λέγονται, αυτά να μην τα αποδέχεσαι ούτε με θαυμασμό ούτε να τα απορρίπτεις. Εάν λέγεται κάποιο ψεύδος, να το ακούς με πραότητα. Ότι θα σου ειπώ, να το εφαρμόζεις σε κάθε περίπτωση.

25. Κανείς δηλαδή ποτέ να μη σε παραπείσει, είτε με λόγια ή με έργα, να πράξεις κάτι ή να ειπείς κάτι, που δεν θα σου είναι ωφέλιμο, προ πάσης δε πράξεως σου να σκέπτεσαι ώστε να μη γίνεται καμμία ενέργεια ανοήτως (διότι είναι ίδιον δυστυχούς ανθρώπου να λέγει και να πράττει ανόητα). Να εκτελείς (λοιπόν) εκείνα που δεν θα σου προξενήσουν λύπην.

30. Τίποτε να μην πράττεις το οποίο αγνοείς, αλλά να μαθαίνεις, όσα έχεις καθήκον να γνωρίζεις και έτσι θα ζήσεις βίον τερπνότατόν.

Καθήκον δε είναι να μην αμελείς την υγείαν του σώματος σου, αλλά και ποτού και φαγητού και γυμνασίων να κάνεις χρήση με μέτρον, μέτρον δε εννοώ εκείνο που δεν θα σου προξενήσει λύπην.

35. Συνήθιζε να έχεις καθαρή και λιτή διάνοια και πρόσεχε να μην επισύρεις φθόνον χωρίς να δαπανάς άσκοπα, όπως πράττουν όσοι αγνοούν τα καλά. Να μην είσαι φιλάργυρος, έχοντας το μέτρον σε όλα ως Άριστον.

Πράττε δε εκείνα όσα δεν θα σε βλάψουν και να σκέπτεσαι προ πάσης πράξεως σου.

40. Να μη δέχεσαι τον γλυκύ ύπνο στους οφθαλμούς σου πριν εξετάσεις τρεις φορές κάθε ένα από τα καθημερινά σου έργα: Τι σφάλμα έκανα σήμερα; Τι καλόν έπραξα; Τι έπρεπε να πράξω και δεν το έπραξα;

Αφού θα αρχίσεις από το πρώτο σου έργον, και εξετάσεις τα πάντα κατά σειράν, έπειτα για όσα μεν κακώς έπραξες να κατηγορείς τον εαυτόν σου, να χαίρεσαι για όλα τα καλά.

45. Αυτά τα παραγγέλματα προσπάθησε να τα εφαρμόζεις, σε αυτά να ασκείσαι, αυτά πρέπει να αγαπάς.

Γ. Θεωρητικές αρετές

Αυτά θα σε οδηγήσουν στον δρόμο προς την Θεία Αρετή. Ναι, μα τον (Θεό) Εμφυτεύσαντα στην ψυχή μας την Τετρακτυν (το σύμβολο της Θεότητας), την πηγήν της αιώνιας φύσεως.

Άρχισε λοιπόν το έργον σου, αφού πρώτα ζητήσεις από τους Θεούς στην προσευχή σου να σε ενισχύσουν, ώστε να το φέρεις εις πέρας. Όταν δε κατέχεις τα παραγγέλματα αυτά,

50. Τότε θα γνωρίσεις την σύσταση και των θείων και των ανθρωπίνων, μέχρι ποίου σημείου παρέρχονται έκαστο και μέχρι ποίου διατηρούνται,

Δ. Παραδειγματικές αρετές

Θα γνωρίσεις επίσης, εφόσον είναι επιτρεπτό, ότι η φύση σε όλα είναι όμοια προς εαυτήν, ώστε ούτε τα ανέλπιστα να ελπίζεις, ούτε να σου διαφεύγει κάτι, θα γνωρίσεις δε ακόμη ότι οι άνθρωποι έχουν συμφορές, τις οποίες αυτοί οι ίδιοι ετοιμάζουν για τους εαυτούς των.

55. Οι δυστυχείς, οι οποίοι ενώ τα αγαθά είναι πλησίον τους, ούτε τα βλέπουν, ούτε τα ακούουν, ολίγοι μόνον από αυτός γνωρίζουν τον Τρόπον της εκ των κακών απαλλαγής των. Τέτοια μοίρα βλάπτει τα μυαλά (φρένας) τους, κυλίνονται ως κύλινδροι, άλλοτε εδώ και άλλοτε εκεί, ως έχοντες άπειρες συμφορές, διότι η ολέθρια Έριδα, η οποία είναι προσκολλημένη σε αυτούς και τους συνοδεύει, τους βλάπτει χωρίς να το καταλαβαίνουν.

60. Αυτό δε δεν πρέπει να το εκτραχύνουμε, αλλά υποχωρούντες να το αποφεύγουμε. Ζεύ, πατέρα, αναμφίβολα μπορείς να απαλλάξεις από πολλά κακά όλους γενικά τους ανθρώπους, εάν δείξεις σε όλους ποίαν ψυχήν έχουν.

Ε. Ιερατικές ή Θεουργικές αρετές

Αλλα εσύ να έχεις θάρρος αφού το γένος των ανθρώπων έχει Θεία καταγωγή, στους οποίους η ιερή φύση δεικνύει να αποκαλύπτεται καθ' έκαστον.

65. Εάν δε αυτή σου τα αποκαλύψει, θα γίνεις κάτοχος των παραγγελμάτων μου, θεραπεύοντας δε την ψυχήν σου θα σώσεις αυτήν από των κακών τούτων.

Αλλά να απέχεις από τις τροφές που ειπομεν, εκτελώντας με διακριτικότητα όσα συντελούν στην κάθαρση και την απελευθέρωση της ψυχής, σκεπτόμενος περί εκάστου, έχοντας ως ηνίοχον την εξ' ύψους (Θεού) αρίστην γνώση.

70. Όταν δε θα αφήσεις εντός της γης το σώμα σου, θα έλθεις στον ελεύθερο αιθέρα, τότε θα είσαι αθάνατος, Θεός άφθαρτος και όχι πλέον θνητός.

4. Επίλογος

Ο Πυθαγόρας υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους και Πανεπιστημίων σε πολλές κατευθύνσεις θεωρητικών και θετικών επιστημών και με τεράστια προσφορά και επιρροή στην παγκόσμια διανόηση και την πνευματική ζωή της ανθρωπότητας επί 25 αιώνες.

Πρακτικά είναι αδύνατον να υπεισέλθουμε σε λεπτομέρειες της ζωής, του έργου και της πολυσχιδούς διδασκαλίας αυτού του αληθινά Μεγάλου Ευπατρίδη Έλληνα, που άφησε με την χαρισματική προσωπικότητά του, το πνεύμα του και το υποδειγματικό έργο ζωής του ενα βαθύ αποτύπωμα στην εξέλιξη της φωτισμένης Ελλάδας, ως υπερ-δύναμης πολιτισμού με διαχρονική και οικουμενική επίδραση.

Δυστυχώς, το τέλος του μεγάλου φιλοσόφου δεν ήταν αυτό που θα έπρεπε να είναι, δηλαδή με πλήρη αναγνώριση και ύψιστες τιμές. Συγκεκριμένα, ο Κύλων ένας πλούσιος, αρχηγός των Ολιγαρχικών που δεν είχε γίνει δεκτός να εισαχθεί στην Πυθαγόρεια Σχολή του Κρότωνος, σε συνεργασία με τον Νίκωνα αρχηγό των Δημοκρατικών, συνωμότησαν κατά του Πυθαγόρα, ότι δήθεν ήθελε να γίνει Τύραννος του Κρότωνος. Μια βραδιά, που πολλοί επιφανείς διδάσκαλοι με τον Πυθαγόρα συνεδρίαζαν στην οικία του Μίλωνος, οι συνωμότες και ο όχλος πυρπόλησαν την οικία του και κατέκαυσαν τα πάντα.

Διεσώθησαν από την πυρπόληση μόνον τρία άτομα. Δηλαδή, ο Πυθαγόρας, που λόγω προχωρημένης ηλικίας είχε φύγει ενωρίτερα από την συνεδρίαση και επίσης ξέφυγαν από την πυρκαγιά ο Αρχιππος και ο Λύσις. Αμέσως μετά, ο Πυθαγόρας κατέφυγε στο Μεταπόντιο και απεβίωσε μόνος του μετά από λίγους μήνες το 490 π.Χ. σε ηλικία 96 ετών. Η Σχολή του Κρότωνος συνέχισε να λειτουργεί μέχρι τον 4ο

π.Χ. αιώνα (510~350 π.Χ.), ενώ πολλοί Πυθαγόρειοι διεσπάρησαν σε όλη την Μεσόγειο συνεχίζοντας την διάδοση της Διδασκαλίας και του συστήματος του Πυθαγόρα, με πολλούς διαδόχους και συνεχιστές μέχρι σήμερα.

Επιτρέψτε μου να κλείσω αυτό το μικρό πόνημα, παραθέτοντας τα λόγια του Άγγλου φιλοσόφου και επιστήμονα Bertrand Russel στο τρίτομο έργο του Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας (1968, Α" τόμος) για τον Πυθαγόρα:

Ο συνδυασμός των Μαθηματικών και της Θεολογίας, που άρχισε με τον Πυθαγόρα, χαρακτηρίζει την θρησκευτική φιλοσοφία στην Ελλάδα, κατά τον Μεσαίωνα και στους νεότερους χρόνους έως τον Καντ.

Στον Πλάτωνα, τον Άγιο Αυγουστίνο, τον Θωμά Ακινάτη, τον Καρτέσιο, τον Σπινόζα και τον Λάϊμπνιτς, υπάρχει ένα εσωτερικό αμάλγαμα θρησκείας και ορθολογισμού, ηθικής τάσεως και λογικού θαυμασμού προς ό,τι είναι άχρονο, που προέρχεται από τον Πυθαγόρα και ξεχωρίζει την πνευματοποιημένη Θεολογία της Ευρώπης από τον πιο απροσημάτιστο μυστικισμό της Ασίας...

Δεν γνωρίζω άλλον άνθρωπο με τόσην επιρροή, όπως αυτός στην σφαίρα της διανοήσεως. Το λέγω τούτο, διότι αυτό που φαίνεται ως πλατωνισμός, όταν αναλυθεί, αποκαλύπτεται στην ουσία του ως Πυθαγορισμός. Η όλη αντίληψη για έναν αιώνιον κόσμο, που αποκαλύπτεται στην νόηση και όχι στις αισθήσεις, προέρχεται από αυτόν. Αν έλλειπε αυτός, οι Χριστιανοί δεν θα θεωρούσαν τον Χριστό ως Λόγο, αν έλλειπε αυτός, οι θεολόγοι δεν θα ζητούσαν λογικές αποδείξεις του Θεού και της Αθανασίας. Αλλά σε αυτόν, όλα τούτα απλώς εξυπακούονται ακόμη.... (από το 530 π.Χ.).

5. Βιβλιογραφία

Αρβανίτης, Β.Κ. 2014. Σοφία και Παιδαγωγία μέσα από τα έργα των αρχαίων Ελλήνων ποιητών και πεζογράφων - Συνοπτική παρουσίαση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Τρίκαλα, 600 σελ.

Γράβιγγερ, Π. 1998. Ο Πυθαγόρας και η Μυστική Διδασκαλία του Πυθαγορισμού.- Η χαραυγή του δυτικού πολιτισμού και η αναγέννησις του σύγχρονου κόσμου. Εκδ. Ιδεόθεατρον & Διμέλη, Αθήναι-Πειραιεύς, 496 σελ.

Λάσκαρης, Ν.Χ. 1951. Εγκυκλοπαίδεια την Ελευθέρας Τεκτονικής. Εκδ. Στ. Όμηρος, Εν Αθήναις, 798 σελ.

Lenhoff, E. - Posner, O. - Binder, D.A. 2006. Internationales Freimaurer-Lexikon. 5te Neuauflage. Verlag E.A. Herbig, München, 975 Seiten.

Πλάτων ΤΙΜΑΙΟΣ. Εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Β. Κάλφας. Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ ΕΠΕ, 2η έκδοση 1997/ Ανατύπωση 7/1999. Αθήναι, 563, σελ.

Russel, Bertrand 1968. Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας - Τόμος Α' (Μετάφραση - Σημειώσεις Αιμ. Χουρμουζίου. Εκδ. Ι.Α. Αρσενίδης & Σια, 614 σελ.

Σακελλαρίου, Γ.Θ. 1962. ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο Διδάσκαλος των αιώνων. Εκδόσεις Ιδεόθεατρον, Αθήναι, 400 σελ.

Σπυρίδης, Χ.Χ. 2014. Αι καθ' Αρμονικὴν Πυθαγόρειοι δόξαι. Ε.Κ.Π.Α. - Αθήναι, 275 σελ.

Waite, A.E. 1970. A new Encyclopaedia of Freemasonry. Combined Edition. Wings Books, New York, Avenel, N.J. 458+488 pages.

Πάυλος Εθυμίου ομότιμος καθηγητής Α.Π.Θ